

Nieuwe ontwikkelingen bij de teelt van bosplantsoen

Bij de teelt van bosplantsoen dient zich momenteel een aantal ingrijpende veranderingen aan. Als deze veranderingen doorzetten dan moet de bosbouw rekening houden met andere typen plantsoen dan men tot nu toe gewend was. Daarom een kort overzicht van de ontwikkelingen en de stand van zaken.

Een belangrijke ontwikkeling in het verleden was de verschuiving van de plantsoenproductie binnen het bosbedrijf naar het aankopen van plantsoen bij gespecialiseerde kwekers.

Daarna, tussen 1960 en 1975, kreeg de teelt van bosplantsoen ruime aandacht vanuit het bosbouwkundig onderzoek. Vrij strenge eisen aan de afmetingen en teeltmethode van het bosplantsoen vormden een belangrijke basis bij het extensiveren van de bosaanleg en het vergroten van de plantafstanden. De nog steeds gehanteerde normen voor plantsoen dateren uit deze periode.

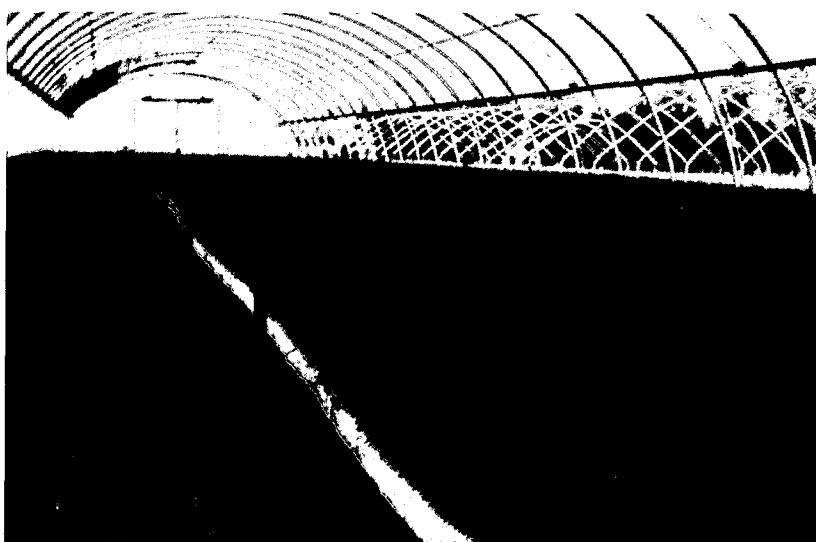
De afgelopen twintig jaar zijn geen grote verschuivingen opgetreden; wel is door een steeds betere teelttechniek het formaat van het plantsoen geleidelijk toegenomen.

Een grote verandering in de plantsoenteelt zette in met de ontwikkeling van de "containerplanten". Dat is een verzamelnaam voor planten die in één of andere vorm van pot (de "container" zoals bijvoorbeeld paperpots, bullets, winstrips etc.) worden opgekweekt.

Meestal gebeurt het opkweken onder geconditioneerde omstandigheden in kassen of onder plastic tunnels.

Dit type plantsoen is sinds de 70'er jaren veel gebruikt in Noord-Amerika en Scandinavië. Sleutelfactoren voor het succes waren:

- grote (her)bebossingsprogram-

■ Plastic kas met containerplanten.

ma's, dus grote afzet;

- ongunstige klimaten voor de teelt in volle grond;
- herbebossingsterreinen met weinig onkruidgroei en
- grote transportafstanden.

De omstandigheden in Nederland waren minder gunstig voor containerplanten. Bovendien hadden al deze kluitplanten een groot nadeel: ze waren veel te klein en daardoor niet geschikt in een bosaanlegstelsel dat gebaseerd is op extensieve terreinvoorbereiding, ruime plantverbanden en een extensieve verzorging met een minimale inzet van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen.

Daardoor bleef twee- en driejarig plantsoen met naakte wortel het gangbare plantmateriaal bij bosaanleg en herbebossing.

De nieuwe teeltsystemen zijn de afgelopen decennia wel steeds verder ontwikkeld en beginnen nu ook in ons land ingang te vinden. In Nederland worden twee systemen op praktisch-schaal beproefd.

Volledige containerteelt

De planten worden gezaaid en opge-

kweekt in potjes van 5 cm diameter en ca. 10 cm diep, samengevoegd tot trays van ca. 40 X 60 cm.

Ervaring met dit systeem bestaat vooral met grove den (en acer-onderstammen). De teeltperiode is ongeveer een half jaar. Uitzaaïen omstreeks februari levert eind augustus een plant van ca. 15 cm lengte. De planten hebben een stevige wortelkluit en kunnen in september of in het voorjaar in het bos worden uitgeplant.

Bij de teelt is het belangrijk om wortelmisvorming te vermijden; wortels met draaigroei leiden op latere leeftijd tot grote problemen.

Het containerplantsoen is wat "maler" en ook wat dunner dan het traditioneel gekweekte plantsoen.

De verwachting is dat dit plantsoen gevoeliger is voor wildschade, insectenaantastingen en onkruidconcurrentie. Daartegenover mag worden verwacht dat het uitplanten van plantsoen met (een kleine) kluit een positieve invloed heeft op de aanslag en de groei. Een eerste toetsing van dit materiaal in de praktijk, op droge, afgerasterde terreinen met weinig on-

■ Containerplanten van groveden. Gezaaid medio mei 1989, foto november 1989. Lengte van de planten ca 15 cm.
(Foto: G. T. M. Grimbergen)

kruid laat een bevredigend resultaat zien. Behalve met grove den worden ook proeven genomen met ander naaldhout en met loofhout.

Combinatieteelt

Bij een combinatie teelt in container en volle grond gebeurt het uitzaaien in kleine pluggen (diameter 2 cm, diepte ca. 5 cm). Na 2 tot 3 maanden worden de zaailingen uitgeplant op de kwekerij. Het blijkt dat met deze methode een zeer hoog rendement van het zaad wordt verkregen.

Ervaring met deze methode bestaat vooral met douglas. In circa anderhalf jaar kan een plant worden geproduceerd van ongeveer 50 cm lengte, met een lage H/D verhouding en een goed wortelstelsel.

Toetsing van dit materiaal in de praktijk heeft nog niet plaats gehad; de verschillen met "normaal" plantsoen met naakte wortel lijken echter niet zo groot.

Toekomstperspectieven

Beide teeltmethoden hebben belangrijke voordelen:

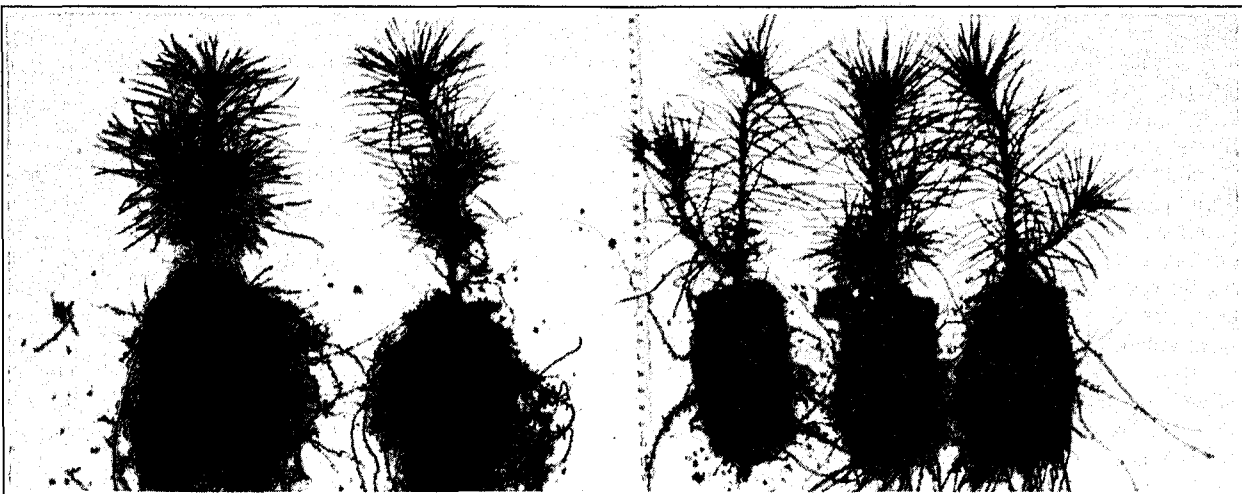
- een betere opkomst van het zaad; dat is vooral bij duur selectiezaad een winstpunt;
- een regelmatig gewas; dat vergt minder sorteerwerk en geeft minder verlies;
- een kortere teeltperiode; daarmee kan gemakkelijker op de vraag worden ingespeeld.

Samen kunnen deze voordelen mogelijk leiden tot een (geringe) kostendaling van het plantsoen.

Er zijn aanwijzingen dat ook de plantkosten van containerplanten lager zijn dan van normaal plantsoen met naakte wortel.

Een belangrijke vraag blijft echter hoe deze nieuwe typen plantsoen in de praktijk van de (her)bebossing vol-
doen. Het antwoord op deze vraag zal gevonden moeten worden in het in de praktijk uitproberen van verschillende typen plantsoen op uiteenlopende groeiplaatsen.

Daarbij is het goed om een variant van een uitspraak over mechanisering in gedachten te houden: het gaat niet om het volledig aanpassen van het bosterrein aan het plantsoen, maar om aanpassen van de plantsoenkeuze aan de eisen van het bosterrein.

■ Groveden, gezaaid medio mei 1989, foto november 1989.
Links plug-plant, uitgeplant op kwekerij in augustus. Rechts containerplant, uitgeplant in het bos medio september.
(Foto: G. T. M. Grimbergen)